

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

§. 2. De Impedimentis Matrimonii in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

consensus validus) & postmodum vult, uti ordinari debet, præsertim in foro interno, sufficienter restauret Matrimonium, si ipse solus ponat verum consensum, vel an necesse sit, ut & altera pars denuo consentiat? R. cum D. Thom. Navar. Sanch. Conink, Laym. Pirh. *b. 1. n. 83.* contra Felin. Scot. Pont. Palao, Krimer *l. 4. n. 530.* Sufficit, consensum instaurari ab eo, qui prius non consenserat verè & validè. Ratio, quia alterius partis consensus, aliquando absolute positus, adhuc perseverat virtualiter (quia vi illius compartem tractat ut conjugem) vel saltem habitualiter, quod in contractibus sufficit, & præsumitur durare, per *c. fin. de Procur. in 6.* ergo si accedat postmodum consensus alterius, qui prius non consenserat, etiam non monita altera parte, habetur consensus mutuus, adeoque sufficiens ad constituendum Matrimonium; cum necesse non sit, ut utriusque consensus ponatur simul eodem tempore, uti paulò ante ostendimus. Confirm. à pari: qui fictè, vel ex metu &c. professus est Religionem, postea verò solus, expressè vel tacitè, profitetur verè, & consensum verum ac validum ponit, licet non præmoneat Prælatus, vel Prælatus non acceptet Professionem de novo, validam facit Professionem, uti colligitur ex *c. 11. de Regular. c. 1. eod. in 6. Trid. l. 25. c. 19. de Regular.* ergo idem dicendum de Matrimonio. Utrum verò requiratur, ut ponens verum consensum, qui prius fictè &c. consensit, eum exprimat verbis, vel factis, v. g. copulà carnali, cohabitatione diuturna &c. vel an sufficiat consensus merè internus, disputant DD. Vid. P. Kugler *Matrim. à n. 590.* ubi asserit, communius doceri posterius.

90 Oppones 1. Consensus partis verè consentientis est conditionatus, si nempe pars altera etiam consentiat statim; si enim sciret, alteram partem non consentire statim verè, & vicissim sibi dare jus immediatè in suum corpus, nec ipsa consentiret, nec traderet jus: ergo neutra pars consensit, & utraque contraxit apparenter tantum: ergo utriusque consensus ex postfacto necessarius est. 2. Quando contractum est Matrimonium cum alio impedimento dirimente, v. g. consanguinitatis, publicæ honestatis, criminis &c. Matrimonium non convalescit, nisi utraque pars ponat novum consensum: ergo neque convalescit absque utriusque consensu, si fuit invalidè contractum ex defectu consensûs: cum nullum impedimentum ita dirimat Matrimonium, uti defectus consensus. R. ad 1. *N. Ant.* Sicut non conditionatè, sed absolute, censetur consentire, qui per errorem putat, illam, quam ducit, esse virginem, nobilem &c. quamvis fortè non consensisset, si scivisset, hanc qualitatem non inesse, vel licet suum consensum fortè alligasset dictæ qualitati, si de ea suspicionem habuisset: ita etiam non conditionatè, sed absolute, censetur consentire, & vicissim immediatè dare jus in corpus, licet non con-

sensisset, si fictionem scivisset, vel licet consensum suum alligasset verò illius consensui immediato, si de fictione suspicionem habuisset. Ad 2. *trans. Ant.* de quo infra ad *tit. XVI. §. 4. N. Conf. & parit.* quia impedimenta alia faciunt, ut utrinque desit legitimus consensus propter defectum objecti, vel incapacitatem subjectorum contrahentium: at defectus consensus ex parte unius tantum, pariter ex parte unius tantum ponit obicem, facile & ab una quoque auteribilem.

§. II.

De Impedimentis Matrimonii in genere.

Sciendum 1. Omnes quidem personas se habiles esse ad contrahendum Matrimonium, plurimas tamen prohiberi impedimentò, seu obstaculò, per quod Matrimonium vel redditur ipsis illicitum, vel omnino invalidum. Nam impedimenta Matrimonii sunt duplicis generis, impedientia tantum, & dirimentia: purè *Impedientia* dicuntur, quo stante Matrimonium quidem contrahitur validè, non tamen licite seu non sine peccato. *Dirimens* verò, quo stante ne validè contrahitur, nec, si illius habeatur notitia, licitè: quo stante, inquam, contrahitur, si nimirum jam actù detur, quando contrahitur, dirimit Matrimonium contrahendum, scilicet, ut nulliter contrahatur: si verò superveniat, non dirimit, vel irritum reddit Matrimonium jam contractum; eò quod Matrimonium, semel validè contractum, sit indissolubile.

Sc. 2. Impedimenta impedientia de Jure Antiquo fuisse 12. sequentibus versiculis comprehensa:

*Ecclesia vetitum, nec non tempus Feriatum,
Atque Catechismus, Sponsalia, iungito Virum,
Incestus, Rapus Sponsata, Mors Mulieris,
Suscep us propria sobolis, Mors Presbyterialis
Vel si peniteat solenniter, aut Monialem
Accipiat: prohibent hac conjugium sociandum.*

Per *Ecclesiæ vetitum* intelligitur specialis prohibitio & interdictum, ne ad certum tempus, v. g. usque dum conflet abesse impedimentum, quod metuitur, contrahatur Matrimonium. De hoc agemus *in. XVI.* uti & de tempore Feriato, quod est tempus Adventûs & Quadragesimæ. Per *Catechismum* venit quædam cognatio spiritalis imperfecta, orta ex instructione baptismi antecedente in fide Catholica, & fieri solet ante fores Ecclesiæ, ante collationem baptismi per interrogationes, & responsiones baptizandi: hodie respondent patrini, qui simul suscipiunt seu levant baptizandum, & propterea contrahunt impedimentum dirimens cum baptizando. *Sponsalia*, nempe de futuro, quomodo sint impedimentum dirimens, dicetur ad *tit. IV. de Sponsa duorum.* Et quomodo *venum*, ad *tit. VI. Qui Clerici vel voverunt*, Atque hac s. impo-

impedimenta impediencia oriuntur absque delicto: sequentia 7. verò ex crimine, scilicet ex *Incestu*, si nimirum maritus copulam exerceat cum consanguinea uxoris, vel Sponsus cum consanguinea Sponsæ in primo gradu, ac vicissim: uterque autem complex nullum amplius Matrimonium licite poterat olim inire. Ex *Raptu sponsæ*, seu violenta abductione alienæ sponsæ: si Sponsa consensit in raptum, etiam ipsa contrahebat hoc impedimentum. Ex *Morte Mulieris*, si nempe maritus uxorem, vel vicissim hæc illum occiderit ex odio vel ira. Ex *Susceptu propria sobolis*, si quis nempe sine necessitate maliciosè & animò alteram partem privandi debito conjugali propriam prolem suscipiebat, vel levabat ex baptismo. Et *Morte Presbyteralis*, seu occisione Sacerdotis, de qua quis convictus fuit in Judicio. Ex *Poenitentia solenni* seu publica, propter præcedens delictum inflicta, quamdiu durabat hæc poenitentia. Ex *Matrimonio cum Moniali* attentato: & talis vir cum nulla alia poterat amplius celebrare Matrimonium. Porro quia ultima 7. impedimenta per unicum vocem *crimen* efferi solent, & *Catechismus* ad Interdictum referri posset, omnia impedimenta impediencia hoc versu unico licebit complecti:

Votum, Interdictum, Fœdus, Sponsalia, Crimen.

At quia cum Navarro, Sanch, Henric. Gomink notat Layman in fine suæ Theologiæ Moralis, Pontius, Less, Illung, & alii DD. passim, omnia impedimenta impediencia criminis, seu ex delicto orta, per universalem consuetudinem sublata esse, impedimentum verò *Catechismi* à Trident. s. 24. c. 2. de *Ref. Matrim.* abrogatum esse docet Sanch. l. 7. d. 10. n. 12. Bosco, König &c. remanent hodie solum 4. impedimenta impediencia, hoc versiculo comprehensa:

Sacratum tempus, Vetitum, Sponsalia, Votum.

De quibus suo loco, quem jam indicavi: nullis reliquis hodie jam abrogatis.

Sc. 3. Impedimenta Dirimentia de Jure Antiquo pariter fuisse 12. à Tridentino autem superaddita fuisse duo alia, nempe *Clandestinitas* & *Raptus*, adeoque hodie esse 14. imò 15. si pro speciali impedimento velis ponere *etatem*, scilicet impuberem, quam tamen plerique ad Impotentiam referunt; quin, si triplicem *Cognitionem*, Carnalem, Spiritualem, & Legalem distinguas, numerabis 17. impedimenta dirimentia: quæ omnia à plurimis comprehenduntur his versibus:

*Error, Condicio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis affinis, si forte Coire nequibis,
Si Parochi & duplicis desit presentia Testis,
Si mulier sit Rapta, loco nec reddita tuto,
Hæc facienda verant connubia facta retractant.*

Ab aliis compinguntur in sequentes versiculos:

*Error, Religio, triplex Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Raptus, Clandestina fides, Impos coeundi,
Etas, Affines, solvunt connubia cuncta.*

Per *Votum & Religionem*, intelligitur idem, nempe Professio Religiosa, de quo impedimento agemus ad tit. VI. *Qui Clerici vel vovent*, uti & de Impedimento Ordinis. De *Conditione* autem, intellige servili, ad tit. IX. de *de Conjug. Servor.* De Impedimentis triplicis *Cognitionis & Affinitatis* ad tit. XI. XII. XIII. & XIV. De *Crimine* ad tit. VII. de eo, qui duxit, quam polluit. De *Ligamine* ad tit. IV. de *Sponsa duorum.* De *Impotentia* ad tit. XV. de *Erigid. & Males.* De *Etate* ad tit. II. de *Despons. Impub.* De *Clandestinitate* ad tit. III. de *Clandest. Despons.* De reliquis autem, nimirum de impedimento *Erroris, Vis*, seu *Melus, Raptus, Disparis Cultus, & publice Honestatis*, cum proprium Titulum non habeant, sufficientem declarationem dabit §. sequens.

Sc. 4. Ex dictis impedimentis aliqua esse Juris Naturalis, scilicet Errorem, Etatem 94 infantilem, Impotentiam, Ligamen (dum nempe quis jam est ligatus Matrimonio) & Consanguinitatem in primo gradu linea rectæ, uti dicemus in suo loco: reliqua autem sunt Juris tantum Ecclesiastici, atque ideo inter Christianos tantum Matrimonia dirimunt contrahenda. Superest decidendum 1. à quo statui ac introduci possint impedimenta Matrimonii. 2. à quo & quomodo tolli. 3. An Hæretici ligentur impedimentis Jure Ecclesiastico tantum statutis. 4. An liceat Matrimonium contrahere, illudque valeat, si probabile tantum sit, abesse impedimentum.

Dico 1. Ab Ecclesia, adeoque à Summo 95 Pontifice introduci possunt impedimenta Matrimonii tam dirimentia quam impediencia. 2. Non tamen ab Episcopis. 3. Vel à Principe Sæculari pro Fidelibus. 4. Bene tamen per consuetudinem. Pars 1. est de fide ex Trid. s. 24. de *Sacram. Matrim. can. 3. & 4.* Ratio, quia Matrimonium consistit in contractu legitimo & valido: in potestate autem Legislativa Ecclesiæ est contractum Matrimoniale non minus, quam alios contractus, regulare, hoc vel illo modo initum approbare aut irritare, prohibere, permittere, personas ad contrahendum habiles, vel inhabiles reddere, prout commune & spirituale animarum exigit bonum: ad id enim à Christo potestatem accepit, *Mat. 16.* Pars 2. defenditur communiter, & colligitur ex Trid. lo. cit. item ex c. 1. & 2. de *translat. Episc.* vi quorum majores causæ, quales utique sunt etiam Matrimoniales, quando agitur de valore, & ea, quæ ad Sacramenta spectant, Summo Pontifici reservata manent. Hoc tamen intellige de impedimentis dirimentibus; non verò de impediencia; cum utique Episcopi ex justa causa possint quibus-

dam ad tempus prohibere Matrimonium. Pars 3. fundatur in eo, quod Matrimonialis contractus apud Christianos sit Sacramentum, adeoque contractus Sacer, qui sicut cognitioni, ita dispositioni ac legibus secularis Principis subiectus non est. Trid. *s. cit. can. 12. & c. 3. de Ord. cognit. c. 10. de Constit.* Si tamen Ecclesia non reservasset sibi causas Matrimoniales, non improbabiliiter docent plurimi cum Bellarm. Dicast. Pirh. *b. n. 150.* contra Pontium, etiam Sæcularibus Principibus competiturum jus & potestatem statuendi impedimenta Matrimonii; quamvis enim istud sit Sacramentum, tamen permansit verè adhuc contractus civilis in naturæ officium, & propagationem communitalis institutus, atque hac ratione potestati politice subiectus. Addidi in Assertionem, *pro Fidelibus*; quippe non modò Princeps infidelis pro suis subditis infidelibus seu non baptizatis, sed etiam Princeps fidelis, si habeat subditos infideles, pro iis impedimenta Matrimonii dirimentia statuere potest; cum apud hos Matrimonium non sit Sacramentum, sed merè civilis contractus, quem regulare per suas leges ad Principes Sæculares spectat, & territoriales. Imò probabile est Sanchezio & Coninck, quod etiam pro Christianis sibi subiectis Princeps infidelis statuere dicta impedimenta valeat, modò Divinis legibus non repugnent, aut in contemptum veræ fidei cedant, ac iusta non desit causa, ad omnem legem requisita; eò quod Ecclesia reservando sibi dispositionem circa Matrimonii contractum non possit præiudicare Principibus infidelibus sibi non subiectis. Pars 4. quem cum Suar. *l. 7. de Leg. c. 16. n. 4. 5.* tuetur Sanch. & melior DD. pars contra Pont. & Fagn. satis clarè habetur *c. 1. & 3. de cognat. spirit. item c. fin. de consuet.* ubi approbatur omnis consuetudo in vim legis, si sit rationabilis & legitime præscripta: atque consuetudinem, vi cuius introducitur impedimentum Matrimonii, rationabilem reddere possunt omnia, quæ legem vel statutum huiusmodi reddunt rationabile.

96 Oppones 1. Ecclesia nihil potest immutare circa materiam Sacramentorum: sed contractus, & mutus consensus maris & fœminæ sibi mutuo tradentium jus in corpora est à Christo determinatus pro materia Sacramenti Matrimonii: ergo circa hunc contractum nihil potest immutare Ecclesia, reddendo invalidum, qui ex se & spectato Jure Naturali ac Divino est validus. 2. Quod potest Papa per universam Ecclesiam, potest Episcopus per suam diocesim; ergo etiam erit in potestate Episcoporum. 3. Præfecti militum vetant (& teste Gobat non illicitè, si habeant iustam causam) ne sine suo consensu ducat aliquis uxorem: ergo etiam Principes Sæculares possunt per legem universalem certis personis Matrimonium prohibere, sicut etiam prohibent licitè, ne quis v. g. ducat aliquam ex aliena regione. 4. Consuetudo impedimenti inductiva repro-

batur in *c. 1. de Sponsal.* ergo nequit esse rationabilis. & ad 1. Imprimis contractus non est materia & forma, sed ipsum Matrimonium. Sed hoc omisso *dist. min.* contractus etiam secundum leges humanas valide initus, & legitimus, est à Christo elevatus ad rationem Sacramenti, & mutus consensus pro materia illius determinatus, *c. Min. Contractus*, à legibus humanis independentem. *N. Mi.* reliquit igitur Christus determinationi Ecclesiæ, quem contractum, quo modo, & à quibus personis celebratum, velit habere pro valido & legitimo: atque sic habet immutata Ecclesia à Christo præscriptum & determinatum: sicut ille nihil immutavit (nisi remotè, ac improprie) qui vino, quod à Christo determinatum est pro valida materia Consecrationis in Eucharistia, tantum affunderet aquæ, ut amitteret prædicatum vini usualis. Ad 2. Illud axioma sapientissime fallit, imò, cum Episcopi sint vocati *plenitudinem potestatis, sed in partem sollicitudinis, can. 12. caus. 2. q. 6.* contraria potius regula videtur statuenda, scilicet eos quoad actum jurisdictionis in suis diocælibus nihil potius quam quod ipsis vel à Jure, vel à consuetudine, vel indulgentia Pontificis noscitur esse concessum. Ad 3. Licet fortè certis personis ob bonum publicum posset Princeps Sæcularis prohibere Matrimonium, quatenus id v. g. bono publico est nocivum, per hoc tamen Matrimonium non posset reddere invalidum, si nihilominus contraheretur: imò tali casu potius urgeret Princeps sæcularis observantiam Legis Naturalis, quæ prohibet Matrimonia privatis cum præiudicio boni publici, quam novam legem concederet. Ad 4. Illud *cap.* vult tantum, dissolvi non posse Matrimonium cuiusdam Gallicæ contractum contra leges aut consuetudinem Franciæ, sed extra Franciam & in Saxonia, ubi utique consuetudo Franciæ non strangebatur, utpote particularis. Imò ibi non tam reprobatum consuetudo, quam lex Civilis Franciæ, Matrimonium irritans.

Dico 2. Impedimenta Matrimonii tolluntur 1. per abrogationem ab eo solo, qui illa statuit. 2. Per dispensationem ejusdem pro casu particulari. Sed de Dispensatione super impedimentis, à quo & quomodo dari possit, infra fusiùs tractandum. 3. Consuetudine contraria, ut habet hodie communis cum Sanch. *l. 7. d. 4. n. 13. 14.* contra Fagn. & communem Antiquorum. Ratio sumitur ex dictis; quia Consuetudo potest inducere impedimenta non minus ac Lex Ecclesiastica: ergo etiam habet vim abrogandi impedimenta, vel per legem vel per consuetudinem aliquando introducta, per *c. fin. cit.* Oppones. In *c. 5. de consang. dam. natur.* consuetudo, qua abrogatur Lex Ecclesiastica statuens impedimentum dirimens inter consanguineos: ergo. & cum Coninck & P. Kugler *p. 2. q. 2. n. 1511.* ibi non publicam consuetudinem, sed aliquorum abusum fuisse damnatum; cum credibile non

non sit, publicè & generatim ibi fuisse permissum, in tertio gradu consanguinitatis contrahere, quia tunc etiam septimus gradus adhuc fuit sub prohibitione.

Dico 3. Probabilius defacto non ligantur hæretici in nostra Germania impedimentis Matrimonii, Jure tantum Ecclesiastico statutis. Ita Petrus March, Bonagraria, alii apud P. Wiestner *ad h. t. n. 192*, qui *n. 200*, hanc opinionem spectata ratione & generalibus Juris principiis potiorum judicat oppositâ. Favent Tannerus *10, 4. d. 8, q. 3. n. 112*. Laym. Dicastillo &c. Contrariam acriter quidem propugnat P. Gobat in *Theol. Exper. n. 9, à n. 49. & Append. 15, à n. 88*. (licet nostram in praxi tutam asserat,) citans Lessium, Bubenbaum &c. Plures adhuc cum allegatis Laym. Tannero & Dicast, pro nostra sententia stant in casu impedimenti clandestinitatis, uti dicemus *ad tit. III*, uti König, Karchne, Stalenus Presbyter Congreg. Oratorii in *sua Dissert. Theologo-Politica part. prior, q. 4. & p. poster. c. 4. segg.* citans etiam Dianam, Stephanum Banni Gallum, D. Moquetium. Dixi, defacto; scio enim, Hæreticos sicut aliis Legibus Ecclesiasticis, ita & Connubialibus obligari per se, & antecederet vel ad prescriptionem & consuetudinem illis contrariam, vel ad conniventiam Ecclesiæ; quia hæretici omnino subsunt jurisdictioni Ecclesiæ, quam sunt ingressi per baptismum. *can. 5. d. 45.* & hanc potestatem Ecclesia semper exercuit, præcipiendo hæreticis, eos excommunicando, puniendo aliis poenis &c. ut patet ex *1. Tim. 1, v. 19, 20. ex can. 38. 40. 43. 48. caus. 23, q. 4. & 1. 2. de Hæreticis*. Neque rebelles isti subditi per suam contumaciam se eximere, aut contra obedientiam omnem Ecclesiæ debitam præscribere unquam possunt, ut absolute non amplius ei sint subiecti. *c. 12. & 16. de Prescr. præsertim cum Ecclesia ab ipso Christo hanc potestatem in eos acceperit. Matt. 16. & 18.* adeoque inabdicabilem ab ipsa etiam Ecclesia.

Prob. 1. Ecclesia non videtur urgere suas leges circa impedimenta Matrimonii adversus hæreticos, sed connivere, permittendo Matrimonia cum illis impedimentis contracta, & non irritando: ergo defacto non ligantur hæretici impedimentis à Jure Ecclesiastico latis. *Ant. prob.* Non est credibile, quod Ecclesia urgere velit leges, ex quibus plus damni quam utilitatis consequitur (cum lex debeat esse utilis communitati) & quarum observantiam sperare moraliter non potest: sed ex legibus connubialibus, si eas apud hæreticos observari vellet Ecclesia, plus damni oriretur quam utilitatis; quia Matrimonia eorum, cum impedimento Juris Ecclesiastici contracta, essent meri concubitus & fornicationes, proles illegitimæ, animi hæreticorum, si viderent suas proles à nobis haberi pro illegitimis, magis alienarentur à Catholicis, & sic à conversione magis absterrentur, luxuriosis daretur occasio

deferendi Matrimonia, & contrahendi alia ritu Catholico &c. & hæc sine ullo fructu. Accedit, quod non sit speranda observatio legum Ecclesiasticarum in hoc puncto apud hæreticos. 2. Per multos jam annos, utique sufficientes ad introducendam consuetudinem & prescriptionem contra Ecclesiæ leges connubiales, contraxerunt hæretici Matrimonia: ergo illis præscripserunt, & per consuetudinem contrariam derogarunt, vel abrogarunt. Idque fecerunt non ignorante Pontifice, adeoque per dissimulationem tacite consentiente. 3. Non videtur obligare lex, cujus ignorantia est communis & ferè omnium: atqui hæretici (exceptis fortè doctioribus) ignorant communiter leges connubiales Ecclesiæ, aut saltem se ad illas non adstringi autumant. 4. Ad hominem, quia aliqui ex Adversariis admittunt, Matrimonia hæreticorum clandestina valere propter allatas ferè rationes, nempe propter consuetudinem oppositam, conniventiam Ecclesiæ, ignorantiam communem hujus legis verè obligantis &c. ergo rectè dicuntur etiam valere contracta cum aliis impedimentis Jure Ecclesiastico introductis, v. g. consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, raptus.

Oppones 1. Hæretici generatim obligantur legibus Ecclesiæ, v. g. ad abstinendum à carnibus die Veneris &c. ergo etiam legibus impedimenta Matrimonii statuentibus. 2. Poenâ potius, quam favore & exemptione à legibus Ecclesiæ, digni sunt propter insignem perversitatem, qua leges Ecclesiæ, earumque conditorem Pontificem spernunt, exhibitant, conculcant per summum nefas. Et quis Princeps sæcularis eximit à legibus suis rebelles subditos ratione suæ pervicaciæ? ergo nec Ecclesia pertinaces hæreticos. 3. Hæretici, si non ligentur impedimentis Ecclesiastici Juris, sunt melioris conditionis, quam Catholici, & sic ex delicto suo reportant commodum, quod prudenter velle nequit Ecclesia. 4. Neque consuetudo eximit Hæreticos à necessitate observandi leges connubiales, neque conniventia aut tacita dispensatio Papæ: ergo. Non consuetudo, partim quia irrationalis est, utpote introducta impiè, malitiosè, & in contemptum Ecclesiæ ac Pontificiæ potestatis, adeoque est contraria Juri Divino & Naturali, quo jubemur legitimæ auctoritati parere, & non impudenter obsequere: partim quia destituta est consensu Legislatoris seu Papæ, de quo prudenter præsumi nequit, quod velit quasi in præmium rebellionis & pertinaciæ hæreticis indulgere exemptionem à suis legibus. Non conniventia aut tacitus consensus Pontificis, quia est mera tolerantia, & dissimulatio, non verò approbatio aut tacita dispensatio. 5. Sic poterunt Religiosi & Sacerdotes nostri, si deficiant ad hæreticos, valida inire Matrimonia; quia votum castitatis solenne tantum Jure Ecclesiastico est pro impedimento dirimente statutum: sed consequens horrent

horrent omnes Catholici, & est contra praxim; quia reversi ad fidem semper separantur à suis appendicibus sacrilegè associatis.

§. ad 1. Quamvis obligentur legibus Ecclesiæ, quibus per contrariam consuetudinem non præscripserunt, vel quibus Ecclesia eos ligare intendit, non tamen ligantur iis, quas per consuetudinem abrogarunt, vel Ecclesia non urget. Adeoque obligantur quidem legibus Ecclesiæ per se, per accidens tamen & defecto non omnibus. Connubiales propter nostras rationes non ligant hæreticos, saltem quatenus sunt irritantes Matrimonium; quidquid sit, an ligent, quatenus præceptiva vel prohibitiva sunt. Ad 2. Quamvis hæretici formales potius poenā sint digni quā favore, materiales tamen, quorum potior est pars, merentur, vel saltem non indigni sunt commiseratione, propter quos toti communitati indiscriminatim aliquid prudenter indulgeri potest. Dein licet formales hæretici non mereantur exemptionem, eam tamen meretur tranquillitas publica, spes promptioris conversionis &c. Et materna Ecclesiæ viscera etiam ad contumaces filios se extendunt, quorum salutem indefessā operā & omni possibili modo procurare laborat, non absterita injuriis, calumniis &c. adeoque prudenter creditur dispensare, vel non urgere leges suas, quæ præcisè tendent in damnum hæreticorum sine omni sperato fructu. Et hinc paritas cum Principe sæculari non est, qui potius vindicare injurias, quā prodesse rebellibus intendit. Ad 3. sæpius contingit, ut per accidens reportetur ex malitia commodum, uti etiam fit in Catholicis, qui per malitiam non recipiunt legem aliquam, vel per consuetudinem contrariam, etiam in actibus peccaminosis, dum est in fieri, consistentem abrogant. Quamquam absolute melioris conditionis esse haud videantur, qui honestis & utilibus se legibus privant. Cur Ecclesia id prudenter permittat, patet ex nostris fundamentis. Ad 4. *N. Ant.* quoad utrumque membrum. Consuetudinem reddit rationabilem evitatio fornicationum & concubinatuum, prolium legitimitas, communis hæreticorum ignorantia, quod his legibus obligentur, desperatio observantiæ obtinendæ, spes publicæ tranquillitatis, & facilioris conversionis hæreticorum &c. quorum, licet formales sint, pervicacia & contemptus legum Ecclesiasticarum non immediate repugnat Juri Divino aut Naturali, sed tantum mediātē, sicut omnis violatio legum humanarum, per quam læditur semper obedientia Superioribus debita, & Jure tum Naturali tum Divino præcepta; quæ mediata violatio Juris Naturalis & Divini non impedit consuetudinem legi humanæ immediate contrariam; aliā nulla lex humana per consuetudinem abrogari posset. Consensus Legislatoris etiam non deficit, quia ad minimum adest consensus Legalis Summi Pontificis, generaliter omnem consuetudinem approbantis, quæ rationabi-

lis est & legitimè præscripta. *c. fin. de consensu.* Imò adesse non male censetur consensus Personalis quoque tacitus, dum Pontifex sine frequentem transgressionem, & ex iusta causis dissimulat, nec novis constitutionibus observantiam urget, nec contradicit. Falsum quoque est, quod *Conniventia* Pontificis sit mera tolerantia, & non consensus vel dispensatio tacita. Quando ex una parte nihil fit contra Jus naturale aut divinum, ex altera verò res concernit integra regna & communitates amplas, ac ex negato tacito consensu sequerentur plurima mala sine omni ferè spe alicujus boni, uti hic. *Ad 1. N. sequelam*; partim quia non est consuetudo integræ communitatis cum voto solenni contrahere Matrimonia, partim quia Ecclesia non potest præsumi consentire tantē in Matrimonium sacrilegè contrahendum cum voto etiam Jure Naturali ac Divino, præcisa lege Ecclesiastica, saltem illicitum est inire Matrimonium; imò his Matrimoniis semper positivè & explicitè se opposuit Ecclesia. Sed traditam huc usque doctrinam, utriusque omnem, obsequentiissimo animo declarationi ac iudicio Ecclesiæ humillimè subijcitur.

Dico 4. Non modo validum, sed etiam licitum est contrahere Matrimonium cum dubio juris positivo, seu cum opinione juris verè probabili de non existentia impedimenti dirimentis. Hanc controveriam summi momenti in nullis ex impressis Auctoribus explicitè motam & decissam invenimus, nisi apud Cardenas in *Crisi Theol. Dissert. 2. proposit. 1. c. 8. à 3. & 4.* atque apud P. Kugler de Matr. p. 2. q. 4. à n. 1533. Sed ex postfatio incidit in P. Viva Tract. in *Proposit. damn. proposit. 11. n. 29.* & la Croix p. 3. lib. 6. n. 407. & 527. seqq. & n. 538. qui idem docent cum aliis à se citatis. Dixi 1. non modo validum, sed etiam licitum. Validum erit, si dubium vel probabilitas versetur circa impedimentum à Jure Ecclesiastico dependens: si verò sit dependens à Jure Naturali, & revera subsit, Matrimonium fortè est invalidum. Sed de hoc vide n. seq. Dixi 2. Cum dubio seu opinione probabili juris, si nempe consideratis omnibus dubium maneat de lege, Jure, obligatione, & solum probabile sit, pro hoc casu impedimentum Matrimonii à Jure non esse statutum (licet oppositum quoque probabile sit) v. g. valere Matrimonium sub conditione, vel modo, servandi perpetuam castitatem: initum sub conditione de futuro: initum ab hæreticis clandestinè, vel cum alio impedimento Juris Ecclesiastici: initum coram Parocho extra propriam parochiam existente: initum ab eo, qui crimen commisit, cui nesciebat annexum esse impedimentum dirimens: initum cum partrino in baptismo necessitatis baptizatum levante: revalidatum sine Parocho & testibus: revalidatum altero ignaro nullitatis &c. Si verò est dubium seu probabilitas tantum, de quo haberi per se potest certitudo, v. g. si dubites, & tibi tantum probabile

babile fit, te cum Bertha esse in quarto consanguinitatis gradu conjunctum, licet cum illa non contrahis, imò, si revera subsistat dicta consanguinitas, nec valide.

Probatur Assertio 1. Consuetudo Ecclesiae habet, ut celebrentur Matrimonia sub opinione Juris verè probabili de carentia & negatione impedimenti; videmus enim passim oriri lites de valore Matrimonii & existentia impedimenti tum in exemplis adductis, tum in aliis, atque ad eas decidendas adiri Judices Ecclesiasticos, qui sapientissime decernunt pro valore Matrimonii, utpote valde favorabilis in Jure, non obstante, quòd altera opinio, asserens adesse impedimentum secundum se esset tutior: sed consuetudo Ecclesiae, accedens alicui opinioni verè probabili, eam reddit certam & tutam, non aliter, ac si lex Ecclesiae accederet, præcipiens, vel saltem declarans, talem opinionem tutò observari posse; nam consuetudo est lex non scripta, legum optima interpret, & vim habens abrogandi leges humanas, non modò certas, c. 8. de consuet. sed etiam dubias aut probabiles de impedimentis Matrimonii dirimentibus. Confirmatur: ipsi Pontifices, qui dispensant in Matrimonio Rato, sequuntur sententiam probabilem relicta tutiore, quæ docet, Pontificem in eodem dispensare non posse. 2. Urbanus VIII. à P. Joan. de Lugo, postea Cardinale, interrogatus circa Matrimonia Indorum Neophytorum, an polygamiae assueti possent post suam conversionem contrahere cum quacunque baptizata prius sibi juncta, vel utrum adstringerentur ad eam, quam primò in uxorem duxerant (dubium enim erat inter DD. an eorum Matrimonium, quod inierant cum prima, fuisset verum & validum ratione veri consensus) respondit, ut, ubi Doctorum sententia utrinque probabiles intercederent, sequeretur opinio pro conditione locorum ac hominum barbaris favorabiliores, & sinnerent doctis hominibus sentiendi libertatem. Sic enim refert P. Nicol. del Techo in Historia Paraquariæ l. 10. c. 15. atqui opiniones probabiles, barbaris favorabiliores, secundum se sunt minus tutæ: ergo Pontifex declaravit, licere cum opinione Juris verè probabili, licet secundum se minus tuta, Matrimonium contrahere, Consequenter ex principiis indirectis, nimirum consuetudine, & approbatione Ecclesiae, tutum omnino est & licitum sequi opiniones verè probabiles de valore Matrimonii & carentia impedimenti, eò quòd ex principiis directis in dubio Juris, ubi DD. inter se discrepant, & clarum Jus non existat, certitudo haberi nequeat.

101. Oppones 1. & principaliter. Innocentius XI. damnavit hanc propositionem ordine primam: non est illicitum in Sacramento conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi: sed Matrimonium est Sacramentum. & quando agitur de impedimento dirimente illius,

Lib. IV. R. P. N. Pichler.

agitur de valore: ergo non est licitum tali casu sequi opinionem probabilem relicta tutiore. Confirmatur: juxta communem sententiam non est licitum sequi sententiam illorum, qui probabile esse censent, sufficere attactum moralem, & non requiri attactum physicum materiae, scilicet patenæ & calicis, in ordinatione Sacerdotis (quamvis id verè sit probabile) quia agitur de valore Sacramenti Ordinis: ergo à pari. 2. Datur quandoque vera probabilitas Juris, quòd aliquid Jure Naturali & Divino non sit impedimentum, v. g. pactum de servanda perpetua castitate, contractus Matrimonialis cum prima uxore inter gentiles, qui plures ducunt uxores &c. sed talia Matrimonia, quamvis licet ineanant secundum dicta, tamen non valent, supposito, quòd re ipsa sint impedimenta Juris Naturalis aut Divini: ergo non semper valida sunt Matrimonia cum dubio aut vera probabilitate Juris de carentia impedimenti inita. 3. ad 1. Imprimis propositio damnata est intelligenda de sequente opinionem probabilem extracatum gravis necessitatis, item quando est periculum frustrationis Sacramenti: sed si est dubium Juris, est aliqua necessitas sequendi probabilia, cum certitudo haberi ordinariè non possit, ubi Auctores discrepant, & ab Ecclesia nihil decusum; sæpe tamen Matrimonium contrahi necessarium vel valde utile sit. Propter hanc causam vel similem, quia nimis difficilis foret administratio Sacramenti Pœnitentiæ, etiam in hoc licitum est sequi opinionem probabilem, v. g. absolvere eum, qui dicit se dolere de peccatis, licet Confessario probabile tantum sit eum dolere, ut docent Illung & la Croix. Item non est periculum frustrationis Sacramenti Matrimonii, saltem si dubitetur de impedimento Juris Ecclesiastici; quia Ecclesia Matrimonia sic contracta approbat, & impedimentum pro tali casu non statuit, vel aufert. Dein fortè melius responderetur negando suppositum, quòd ille, qui cum dubio vel vera probabilitate Juris de carentia impedimenti contrahit Matrimonium, sequatur opinionem merè probabilem; nam omnino & satis certum est, tale Matrimonium valere, cum Ecclesia illud cerò approbet tum per consuetudinem & praxim Judicum, pro valore sæpe decidentium, tum per aliam responsionem Urbani VIII. Ad Conf. firm. omisso antec. N. Conf. & parit. tum quia praxis Ecclesiae stat pro valore Matrimonii, non verò Ordinis in dicto casu: tum quia in Sacramento Ordinis & aliis Sacramentis Christus determinavit materiam in specie atoma, in qua Ecclesia nihil mutare potest; in Matrimonio verò pro materia determinavit contractum in genere, non in specie atoma, & reliquit Ecclesiae, quem contractum ipsa habere velit validum pro Matrimonio, vel quæ impedimenta illius statuere. Ad 2. Cardenas quidem, & fortè non malè existimat, etiam in his casibus valorem esse

F

certum,

certum, quia id videtur colligi ex responso citato Urbani VIII. partim quia Ecclesia etiam approbare solet talia Matrimonia, ubi est dubium speculativum & positivum ac vera probabilitas circa impedimentum Juris Divini ac Naturalis, & conjuges, quando supervenit dubium de impedimento Juris Naturalis post contractum jam Matrimonium, jubet perseverare in conjugio, atque sic (ut ego quidem putō) tacite declarat, illa impedimenta non esse absolute Juris Naturalis, sed solum conditionate, nisi nimirum Ecclesia ex iustis causis approbet Matrimonia taliter contracta. Si tamen hæc responsio non satisfacit, dic, Matrimonia quidem talia, si revera sublit impedimentum Juris Naturalis, non valere, licita tamen esse: nec obstat, quod sic Matrimonii Sacramentum exponatur periculo frustrationis; quia hæc tantum est materialis, quæ propter iustam causam non est vitanda: sic juxta omnes licet in baptismo adhibere materiam dubiam, ubi certa haberi nequit, non obstante periculo frustrationis & invaliditatis baptismi.

§. III.

De quibusdam impedimentis Dirimentibus in specie.

Ab impedimentis in genere explicanda deinceps veniunt omnia in specie: quoniam verò quædam non habent proprias sedes, uti hæc §. impedimentum Erroris: Metus: Raptus: Disparis cultus: & Publicæ Honestatis: non incongrue in primo adhuc titulo examinantur.

De Impedimento Erroris, vel Deceptionis.

¹⁰² Sciendum, errare nihil esse aliud, quam aliud pro alio putare. *can. 6. caus. 22. q. 2.* Error igitur est iudicium rationis perversum de aliquo: differt à mera ignorantia, quod hæc de se non importet aliquem actum cognitionis, & iudicium. Triplex in proposito distingui potest & solet error. 1. *Persona*, qui & *substantialis* vocatur, ut si quis putet se contrahere cum Bertha, seu cum hac femina in individuo, contrahat tamen cum Caia, alio individuo. 2. *Error conditionis*, intellige servilis: de quo non hic, sed *ad tit. IX. de conjug. servor.* 3. *Error qualitatis*, qui & *Accidentalis* appellatur, utpote non versans circa individuum ipsius personæ, sed circa ejus accidentia & qualitates, siue dein sint qualitates intrinsecæ, uti virginitas, nobilitas, nomen personæ, siue extrinsecæ, uti sunt divitiæ &c. Quilibet ex his erroribus potest esse vel *Antecedens* seu *dans causam* contractus Matrimonialis, ita ut eo non existente contractus non fieret, ut si Titius duxit Bertham pauperem, quam putabat esse divitem, eam non ducturus, si scivisset, non esse divitem. Vel *Concomitans* seu *Incidens*, h. e. *non dans causam*

contractui, nec ad eum inducens, ut si Titius, qui Bertham credebatur esse divitem, eam nihilominus duxisset, licet scivisset, non esse divitem: vel si contrahens cum Bertha, quam putat esse Mæviam, secundo genitam, ita habitualiter est constitutus, ut licet sciret esse Bertham, primogenitam, nihilominus cum ea contraheret, & forte libentius. Si altera pars se fingat talem, qualis non est, & sic inducat ad se ducendam, cum errore conjungitur *deceptio, dolus*.

Dico 1. Error circa personam, siue antecedens siue concomitans sit, dirimit Matrimonium, & quidem Jure Naturali. Communis contra Brancat. Sylv. Cajet. Prob. 1. quia ad essentiam Matrimonii Jure Naturali requiritur consensus voluntarius in personam determinatam, quam quis animo concepit. *caus. 20. q. 1. §. error vero. & c. 26. h.* sed hunc consensum tollit error circa personam; nam *errantis voluntas nulla, l. 8. & nulla est errantis consensus. l. 9. C. de F. & F. 7.* hinc nullus contractus habetur pro valido, ubi error, consensum voluntarium tollens, intervenit. *l. 57. ff. de O. & A. Prob. 2.* Error circa substantiam, siue circa objectum substantiale, tollit consensum omnino circa tale objectum, ergo error circa personam quoque tollit consensum in illam; nam contrahens Matrimonium non vult consentire in personam quamcunque præsentem, sed in eam, quam sibi in animo determinate repræsentat; hæc siquidem est primum & substantiale objectum contrahere Matrimonium volentis. Addidi, siue *concomitans* sit; nam etiam talis error, si circa substantiam personæ versetur, facit involuntarium consensum saltem negativè, seu non voluntarium, eo quod taliter errans revera nec actualiter, nec virtualiter intendat contrahere cum hac, sed cum alia persona, quam animo concepit: nec refert, licet habitualiter ita constitutus sit, ut vellet consentire in hanc, quacum per errorem contrahit, & forte libentius, si eam cognosceret; quia Matrimonium (uti & alii contractus) nascitur ex consensu, qui re ipsa datur actu, vel actu fuit datus, ac virtualiter perseverat, non ex eo, qui daretur facta hypothefi; cum talis consensus re ipsa non datur: item requiritur consensus positivè voluntarius in personam mente conceptam, seu voluntas actualis, vel prius habita, adhuc tamen virtualiter perseverans; non verò sufficit voluntas aut consensus merè habitualis, aut involuntarius saltem negativè.

Oppones 1. Alios contractus error circa materiam non vitiat, modò materia sit ejusdem valoris & utilitatis, ut si emas vinum Franconicum pro Werthemienfi, si illud est æquè bonum ac salubre. 2. Multò minus vitiat error circa substantiam personæ, ut si putes te vendere equum Sempronio, vendas autem re ipsa Mævio: ergo nec Matrimonium vitiat error circa materiam, vel personam. 3. In aliis Sacramentis valorem non impedit error circa personam, ut si Sacra-